

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Επιτόκιο επί οφειλών του Δημοσίου - Αντισυνταγματικότητα διατάξεων άρθρου 21 Κώδικα Νόμων περί δικών Δημοσίου -

Η διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, με την οποία θεσπίζεται, για τις οφειλές του Δημοσίου, επιτόκιο νόμιμο και υπερημερίας σε ποσοστό 6%, που είναι μικρότερο από το ποσοστό του γενικώς ισχύοντος αντίστοιχου επιτοκίου, αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.

ΚΕΙΜΕΝΟ

Αριθμός 1663/2009
ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ
ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 10 Οκτωβρίου 2008, με την εξής σύνθεση: Γ. Ανεμογιάννης, Αντιπρόεδρος, Προδρέων, σε αντικατάσταση του Προέδρου και των αρχαιοτέρων του Αντιπροέδρων, που είχαν κώλυμα, Δ. Κωστόπουλος, Φ. Αρναούτογλου, Ν. Σκλίας, Αγγ. Θεοφιλοπούλου, Θ. Παπαευαγγέλου, Δ. Πετρούλιας, Αν. Γκότσης, Ε. Δανδουλάκη, Χ. Ράμμος, Ν. Μαρκουλάκης, Π. Κοτσώνης, Ι. Μαντζουράνης, Αικ. Χριστοφορίδου, Δ. Αλεξανδρής, Δ. Σκαλτσούνης, Α.-Γ. Βώρος, Κ. Ευστραπίου, Γ. Ποταμιάς, Μ. Γκορτζολίδου, Ι. Γράβαρης, Ε. Αντωνόπουλος, Γ. Τσιμέκας, Π. Καρλή, Δ. Γρατσίας, Β. Καμπίτση, Β. Γρατσίας, Σ. Παραμυθιώτης, Φ. Ντζίμας, Σ. Χρυσικοπούλου, Η. Τσακόπουλος, Β. Καλαντζή, Μ. Σταματελάτου-Μπεριάτου, Σύμβουλοι, Π. Μπραϊμή, Χ. Ντουχάνης, Πάρεδροι, Γραμματέας η Α. Τριάδη.

Για να δικάσει την από 5 Ιουνίου 1994 αίτηση:

των : 1. ..., κατοίκου Αθηνών (οδός ... αριθ. ...), η οποία παρέστη με το δικηγόρο Ιωάννη Παπαρρηγόπουλο (Α.Μ. 14995), που τον διόρισε με πληρεξούσιο, 2. ..., κατοίκου Αθηνών (... αριθ. ...), ο οποίος παρέστη αυτοπροσώπως ως δικηγόρος, 3. ..., κατοίκου Αθηνών (...), η οποία παρέστη αυτοπροσώπως ως δικηγόρος, 4. ... και 5. ..., κατοίκων Αθηνών (...), οι οποίοι παρέστησαν με τον ίδιο ως άνω δικηγόρο Ιωάννη Παπαρρηγόπουλο, που τον διόρισαν με πληρεξούσιο,

κατά των: 1. Υπουργού Οικονομικών και 2. Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, οι οποίοι παρέστησαν με τον Φ. Ιατρέλη, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Η πιο πάνω αίτηση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, κατόπιν της υπ' αριθμ. 802/2007 αποφάσεως του Α' Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, προκειμένου να επιλύσει η Ολομέλεια το ζήτημα που αναφέρεται στην απόφαση.

Με την αίτηση αυτή οι αναιρεσείοντες επιδιώκουν να αναιρεθεί η υπ' αριθ. 2411/1993 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

Η εκδίκαση άρχισε με την ανάγνωση της παραπεμπτικής αποφάσεως, η οποία επέχει θέση εισηγήσεως από τον Εισηγητή, Σύμβουλο Δ. Σκαλτσούνη.

Κατόπιν το δικαστήριο άκουσε τον δεύτερο αναιρεσείοντα ως δικηγόρο και ως πληρεξούσιο των λοιπών αναιρεσειόντων, ο οποίος ανέπτυξε και προφορικά τους

προβαλλόμενους λόγους αναιρέσεως και ζήτησε να γίνει δεκτή η αίτηση και τον εκπρόσωπο των Υπουργών, που ζήτησε την απόρριψή της.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση το δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του δικαστηρίου κ α ι

Αφού μελέτησε τα σχετικά έγγραφα
Σκέφθηκε κατά το Νόμο

1. Επειδή, για την κρινόμενη αίτηση καταβλήθηκαν τα νόμιμα τέλη (7489514, 7489515/1994 διπλότυπα Δ.Ο.Υ. Δικαστικών Εισπραξεων Αθηνών) και το παράβολο (1456587, 1456588, 5473121/1994 έντυπα παραβόλου).

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η αναίρεση της 2411/1993 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, κατά το μέρος που με αυτήν έγινε εν μέρει δεκτή έφεση των αναιρεσιόντων κατά της 858/1992 απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών και υποχρεώθηκε το Δημόσιο να καταβάλει νομιμοτόκως, προς 6% από την επίδοση σε αυτό της αγωγής των αναιρεσιόντων, στη μεν πρώτη αναιρεσιούσα ποσό 1.326.500 δραχμών, σε καθένα δε από τους λοιπούς αναιρεσιόντες ποσό 265.300 δραχμών, ως αποζημίωση, σύμφωνα με το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα (Εισ.Ν.Α.Κ.), για ζημία που είχαν υποστεί από την παράλειψη της Διοίκησης να συμμορφωθεί μέσα σε εύλογο χρόνο προς ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Με την κρινόμενη αίτηση η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προσβάλλεται κατά τα εξής κεφάλαια: α) το κεφάλαιο με το οποίο κρίθηκε ότι οι αναιρεσιόντες εδικαιούνται να λάβουν αποζημίωση προς 6% ετησίως από την επίδοση της αγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, όχι δε με μεγαλύτερο επιτόκιο, β) το κεφάλαιο με το οποίο κρίθηκε ότι την αμοιβή του πραγματογνώμονα για διενεργηθείσα πραγματογνωμοσύνη έπρεπε να καταβάλουν οι αναιρεσιόντες και γ) το κεφάλαιο με το οποίο κρίθηκε ότι τα δικαστικά έξοδα έπρεπε να συμψηφιστούν μεταξύ των διαδίκων.

3. Επειδή, με την 3651/2002 απόφαση του Α΄ Τμήματος υπό πενταμελή σύνθεση η υπόθεση παραπέμφθηκε στην επταμελή σύνθεση του Τμήματος λόγω σπουδαιότητας (άρθρο 14 παρ. 5 εδάφιο δεύτερο π.δ. 18/1989 - Α΄ 8). Ακολούθως, με την 802/2007 απόφαση του Τμήματος υπό επταμελή σύνθεση παραπέμφθηκε στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 14 παρ. 2 περ. β΄ του π.δ. 18/1989, το ζήτημα αν η διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου αντίκειται στις διατάξεις του Συντάγματος και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

4. Επειδή, η κρινόμενη αίτηση ασκείται εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκώς.

5. Επειδή, στο άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου (κ.δ. της 26.6/10.7.1944 - Α΄ 139), το οποίο διατηρήθηκε σε ισχύ με το άρθρο 109 του Εισ.Ν.Α.Κ. (π.δ. 456/1984 - Α΄ 164), ορίζεται ότι «Ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του Δημοσίου οφειλής, ορίζεται εις 6% ετησίως, πλην εάν άλλως ωρίσθη δια συμβάσεως ή ειδικού νόμου. Ο ειρημένος τόκος άρχεται από της επιδόσεως της αγωγής». Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, το ποσοστό του επιτοκίου υπερημερίας και του νόμιμου επιτοκίου που ίσχυε για τις οφειλές του Δημοσίου από τις 28.9.1989, οπότε οι αναιρεσιόντες επέδωσαν την αγωγή τους στο Δημόσιο, μέχρι την άσκηση της κρινόμενης αίτησης (6.6.1994), αλλά και μέχρι τη συζήτησή της στο Α΄ Τμήμα υπό πενταμελή σύνθεση (14.1.2002) και υπό επταμελή σύνθεση (5.6.2006) και, ακολούθως, στην Ολομέλεια (10.10.2008) ανερχόταν σε 6%. Καθ' όλο όμως το διάστημα τούτο το ποσοστό του γενικώς ισχύοντος επιτοκίου υπερημερίας και του

νόμιμου επιτοκίου ήταν σημαντικά υψηλότερο από το πιο πάνω ποσοστό. Ενδεικτικά, το επιτόκιο τούτο ανερχόταν σε 25% στις 28.9.1989 (145/1979 Π.Υ.Σ. - Α' 233, 193/1979 Π.Υ.Σ. - Α' 287, 120/1990 Π.Υ.Σ. - Α' 143), σε 37% στις 6.6.1994 (2304/1994 Πράξη Διοικητή Τράπεζας της Ελλάδος - Α' 80), σε 11,25% στις 14.1.2002 (άρθρο 3 παρ. 2 ν. 2842/2000 - Α' 207), σε 10,50% στις 5.6.2006 (άρθρο 3 παρ. 2 ν. 2842/2000) και σε 11,25% στις 10.10.2008 (άρθρο 3 παρ. 2 ν. 2842/2000).

6. Επειδή, με το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι «Οι Έλληνες είναι ίσοι ενώπιον του νόμου». Με τη συνταγματική αυτή διάταξη δεν καθιερώνεται, κατ' αρχήν, ισότητα μεταξύ ιδιωτών και του Δημοσίου, όταν τα όργανα του τελευταίου εκδίδουν πράξεις κατ' ενάσκηση δημόσιας εξουσίας. Η διάταξη όμως αυτή έχει πεδίο εφαρμογής και σε σχέσεις δημοσίου δικαίου, αν το Δημόσιο εξοπλίζεται αδικαιολόγητα, έναντι των ιδιωτών, με προνόμια δικονομικού περιεχομένου (βλ. Σ.Τ.Ε. 2807/2002 Ολομ., 1476/2004 Ολομ.) ή αν, με συγκεκριμένη ουσιαστικού περιεχομένου ρύθμιση, που δεν ανάγεται στην άσκηση δημόσιας εξουσίας από τα όργανα του Δημοσίου, θεσπίζεται υπέρ αυτού έναντι των ιδιωτών αδικαιολόγητη προνομιακή μεταχείριση, χωρίς να συντρέχει προς τούτο λόγος δημόσιου συμφέροντος. Τέτοια αδικαιολόγητη προνομιακή μεταχείριση συνιστά η θεσπιζόμενη με το άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου διαφοροποίηση μεταξύ του γενικώς ισχύοντος επιτοκίου, νόμιμου και υπερημερίας, και του αντίστοιχου επιτοκίου για τις οφειλές του Δημοσίου, εφόσον δεν συντρέχει λόγος δημόσιου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε τη διαφοροποίηση αυτή. Τέτοιο δε λόγο δεν συνιστά το ταμειακό απλώς συμφέρον του Δημοσίου. Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), η οποία κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν.δ. 53/1974 (Α' 256), «Παν φυσικόν ή νομικόν πρόσωπον δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθή της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπομένους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους. ...». Από τη διάταξη αυτή προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο νόμιμος τόκος επί του ποσού που επιδικάζεται στο νικησαντα διάδικο με δικαστική απόφαση εμπίπτει στην έννοια της περιουσίας η οποία προστατεύεται από την πιο πάνω διάταξη (βλ. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [Ε.Δ.Δ.Α.] Μειδάνης κατά Ελλάδος, 22.5.2008, σκέψεις 27, 28. Η απόφαση αυτή κατέστη οριστική την 1η.12.2008 σύμφωνα με το άρθρο 44 παρ. 2 της Ε.Σ.Δ.Α., δεδομένου ότι την ημερομηνία αυτή απορρίφθηκε αίτημα του Δημοσίου να παραπεμφθεί η υπόθεση ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης του Ε.Δ.Δ.Α.). Περαιτέρω, το Δημόσιο είναι δυνατόν να διαθέτει, κατά την άσκηση των λειτουργιών του, προνόμια που του επιτρέπουν να ασκεί αποτελεσματικά τις δημόσιου δικαίου αρμοδιότητές του. Μόνη όμως η ένταξη στην κρατική δομή δεν αρκεί, αυτή καθαυτή, να καταστήσει νόμιμη, σε κάθε περίπτωση, την εφαρμογή κρατικών προνομίων, αλλά πρέπει τούτο να είναι αναγκαίο για την καλή άσκηση των δημόσιων λειτουργιών. Εξ άλλου, μόνο το ταμειακό συμφέρον του Δημοσίου δεν ταυτίζεται με το δημόσιο συμφέρον και δεν μπορεί να δικαιολογήσει την παραβίαση του δικαιώματος του ενδιαφερομένου για προστασία της περιουσίας του (βλ. Ε.Δ.Δ.Α. Μειδάνης κατά Ελλάδος, σκέψεις 30, 31). Ειδικότερα, στην περίπτωση που το Δημόσιο οφείλει σε ιδιώτη χρηματική παροχή, η φύση της υποκειμένης αιτίας της οφειλής ως ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου έχει σημασία μόνο προκειμένου να εκτιμηθεί αν και σε ποιο βαθμό υφίσταται λόγος δημόσιου συμφέροντος που θα μπορούσε να καταστήσει ανεκτή, στη συγκεκριμένη περίπτωση, την εφαρμογή κρατικών προνομίων και τη διαφορετική μεταχείριση Δημοσίου και ιδιώτη οφειλέτη (πρβ. Ε.Δ.Δ.Α. Μειδάνης κατά Ελλάδος,

σκέψη 29). Τέτοια όμως περίπτωση δεν συντρέχει, κατ' αρχήν, επί αποζημιώσεως που επιδικάζεται σε βάρος του Δημοσίου ύστερα από άσκηση αγωγής κατά το άρθρο 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. Κατά συνέπεια, δεν ασκεί επιρροή το γεγονός ότι, στην προκειμένη περίπτωση, η επίδικη δημοσίου δικαίου διαφορά έχει ως υποκειμένη αιτία την παράνομη παράλειψη του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ να συμμορφωθεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα προς την 1915/1986 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία ακυρώθηκε η άρνηση της Διοίκησης να άρει απαλλοτρίωση επί οικοπέδου των αιτούντων (ήδη αναιρεσιόντων). Κατ' ακολουθίαν τούτων, η διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου αντίκειται στις μνημονευθείσες διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, δεδομένου μάλιστα ότι το Δημόσιο δεν επικαλείται ούτε αποδεικνύει την ύπαρξη κάποιου λόγου δημόσιου συμφέροντος που θα δικαιολογούσε τη μνημονευθείσα στην προηγούμενη σκέψη διαφοροποίηση του ύψους του επιτοκίου, νόμιμου και υπερημερίας, που αφορά τις οφειλές του Δημοσίου και του αντίστοιχου επιτοκίου που αφορά τις οφειλές των ιδιωτών. Η Σύμβουλος Αικ. Χριστοφορίδου διατύπωσε την ειδικότερη γνώμη ότι, στην κρινόμενη περίπτωση, υφίσταται παράβαση μόνο της διάταξης του άρθρου 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α. Μειοψήφησαν οι Σύμβουλοι Δ. Κωστόπουλος, Δ. Πετρούλιας, Δ. Αλεξανδρής, Γ. Ποταμιάς και Φ. Ντζίμας. Οι τέσσερις πρώτοι διατύπωσαν τη γνώμη ότι, εν προκειμένω, δεν τίθεται ζήτημα παραβίασης της κατοχυρούμενης από το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχής της ισότητας, εξ αιτίας της διαφοροποίησης μεταξύ του επιτοκίου, νόμιμου και υπερημερίας, για τις οφειλές του Δημοσίου τις προκύπτουσες από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας και του αντίστοιχου επιτοκίου για τις οφειλές των ιδιωτών, καθόσον δεν υπάρχει, στην περίπτωση αυτή, πεδίο εφαρμογής του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος. Και τούτο διότι, εν όψει του ότι η διάταξη αυτή κατοχυρώνει τη μεταξύ των Ελλήνων ισότητα ενώπιον του νόμου, το Δημόσιο και τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, τα οποία, άλλωστε, ως φορείς δημόσιας εξουσίας και κατά την άσκηση της εξουσίας αυτής δεν τελούν σε σχέση ισότητας με τους ιδιώτες, όχι μόνο δεν είναι υποκείμενα του ατομικού δικαιώματος της ισότητας, αλλά, αντιθέτως, είναι οι αποδέκτες της συνταγματικής επιταγής για ίση μεταχείριση των Ελλήνων; η δικονομική δε διάταξη, με την οποία, κατά παράβαση της αρχής της ισότητας των όπλων, θεσπίζεται προνομιακή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση, δεν προσκρούει στο άρθρο 4 παρ. 1, αλλά στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος. Τέτοια περίπτωση οφειλών του Δημοσίου προκαλούμενων από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας είναι και οι οφειλές από αποζημίωση δυνάμει του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. Με το άρθρο αυτό ρητώς θεσπίζεται ευθύνη του Δημοσίου σε αποζημίωση «για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις των οργάνων του ... κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας που τους έχει ανατεθεί...». Ως εκ τούτου η διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, στο μέτρο που αφορά τις βάσει του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. οφειλές του Δημοσίου, συνιστά βεβαίως ρύθμιση σχετιζόμενη με την εκ μέρους των οργάνων του Δημοσίου άσκηση δημόσιας εξουσίας, αφού πρόκειται για οφειλές από τη μη νόμιμη άσκηση της δημόσιας εξουσίας. Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί να γίνει λόγος για παραβίαση, με τη διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, της κατοχυρούμενης από το άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος αρχής της ισότητας, ούτε για αδικαιολόγητη προνομιακή σε βάρος των ιδιωτών μεταχείριση του Δημοσίου. Και τούτο διότι δεν είναι, εξ ορισμού, νοητή η εξομοίωση του Κράτους, ως φορέα δημόσιας εξουσίας και κατά την άσκηση αυτής, με τους ιδιώτες. Και συνεπώς δεν μπορεί, στην περίπτωση αυτή, να υποχρεωθεί ο κοινός νομοθέτης ή αντ' αυτού

το Δικαστήριο να προβεί, κατ' επίκληση του άρθρου 4 παρ. 1 του Συντάγματος, σε εξίσωση του επιτοκίου για τις ανωτέρω οφειλές του Δημοσίου με το εκάστοτε καθοριζόμενο επιτόκιο για τις οφειλές των ιδιωτών. Διάφορο είναι το ζήτημα, όταν οι οφειλές του Δημοσίου δεν προκύπτουν από την άσκηση της δημόσιας εξουσίας του, αλλά στο πλαίσιο εννόμων σχέσεων ιδιωτικού δικαίου, όταν π.χ. το Κράτος ενεργεί ως εργοδότης του ιδιωτικού δικαίου. Στην περίπτωση αυτή, με το άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, το οποίο προβλέπει ενιαία για όλες, χωρίς διάκριση, τις οφειλές του Δημοσίου, ρύθμιση ως προς το ύψος του επιτοκίου, εισάγεται πράγματι προνομιακή υπέρ του Δημοσίου μεταχείριση από την επίμαχη διαφοροποίηση του επιτοκίου και πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να εξετάζεται αν συντρέχει λόγος ικανός να δικαιολογήσει αυτή τη διαφοροποίηση του ύψους του επιτοκίου μεταξύ των οφειλών του Δημοσίου και των ιδιωτών (πρβ. Ε.Δ.Δ.Α., Μειδάνης κατά Ελλάδος, βλ. ιδίως σκέψεις 29 και 30). Συνεπώς, κατόπιν των ανωτέρω, κατά την ανωτέρω γνώμη, η διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, δεν αντίκειται στο άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος, εφόσον, όπως και στην επίδικη περίπτωση, πρόκειται για οφειλές του Δημοσίου από αποζημίωση δύναμει του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. Περαιτέρω οι ανωτέρω τέσσερις Σύμβουλοι υποστήριξαν την εξής γνώμη, όσον αφορά την προβαλλόμενη παράβαση του άρθρου 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου της Ε.Σ.Δ.Α.: Όπως ήδη εκτέθηκε, το επιτόκιο, ως προς το ύψος του οποίου υπάρχει η ένδικη αμφισβήτηση, αφορά επιδικασθέν στους αιτούντες ποσό οφειλής του Δημοσίου από αποζημίωση, σύμφωνα με το άρθρο 105 του Εισ.Ν.Α.Κ. Πρόκειται δηλαδή για οφειλή που ανέκυψε κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας. Το Δημόσιο όμως κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας δεν είναι, εν πάση περιπτώσει, δυνατόν να εξομοιωθεί με έναν ιδιώτη οφειλέτη. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί, υπό τα ανωτέρω δεδομένα, να έχει στην, έναντι των αναιρεσιόντων, οφειλή του Δημοσίου εφαρμογή το εκάστοτε γενικώς ισχύον για τις οφειλές των ιδιωτών επιτόκιο. Το Ε.Δ.Δ.Α., άλλωστε, στην υπόθεση Μειδάνης κατά Ελλάδος, προκειμένου να δεχθεί ότι εφαρμοστέο σε οφειλή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (δημόσιου νοσοκομείου) επιτόκιο είναι το, γενικώς ισχύον για τις οφειλές των ιδιωτών, επιτόκιο, τονίζει το γεγονός ότι η εκεί διαφορά γεννήθηκε στο πλαίσιο μίας σύμβασης εργασίας ιδιωτικού δικαίου, δηλαδή στο πλαίσιο μίας ιδιωτικής συμβατικής σχέσης, στην οποία το νομικό πρόσωπο είχε τις υποχρεώσεις ενός ιδιώτη εργοδότη, με συνέπεια το εν λόγω νομικό πρόσωπο να εξομοιώνεται, κατά το Ε.Δ.Δ.Α., με τους άλλους εργοδότες του ιδιωτικού τομέα (βλ. Ε.Δ.Δ.Α., Μειδάνης κατά Ελλάδος, σκέψη 29). Συνεπώς, το οφειλόμενο από το Δημόσιο επιτόκιο για το τελεσιδικώς καθορισθέν από το διοικητικό εφετείο ποσό της αποζημίωσης των αιτούντων, ανέρχεται σε 6%, από την επίδοση της αγωγής τους, σύμφωνα με το άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου. Η ρύθμιση αυτή δεν προσκρούει στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου, κατά το μέρος που εισάγει διαφοροποίηση από το εκάστοτε ισχύον για τις οφειλές των ιδιωτών επιτόκιο, δεδομένου ότι, κατά τα προεκτεθέντα, το Δημόσιο δεν μπορεί να εξομοιωθεί, στην επίδικη περίπτωση, δηλαδή κατά την άσκηση της δημόσιας εξουσίας, με ιδιώτη οφειλέτη. Δεν ασκεί δε επιρροή, από την εξεταζόμενη άποψη, τυχόν υπάρχων πληθωρισμός σε ποσοστό μεγαλύτερο του 6%, που επιφέρει μείωση της αξίας του οφειλόμενου ποσού, διότι, όπως έχει κρίνει το Ε.Δ.Δ.Α., το άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου δεν υποχρεώνει τα Κράτη να λαμβάνουν μέτρα για να αντισταθμιστούν οι επιπτώσεις του πληθωρισμού και να διατηρηθεί η αξία της αποταμίευσης, των απαιτήσεων ή άλλων ενεργητικών στοιχείων (βλ. Ε.Δ.Δ.Α., Angelon κατά Βουλγαρίας, 22.4.2004, σκέψη 39). Διάφορο ωστόσο είναι το ζήτημα, αν το Δημόσιο καθυστερήσει να εκτελέσει τη δικαστική

απόφαση, με την οποία προσδιορίζεται τελεσιδίκως το ποσό της οφειλόμενης από αυτό αποζημίωσης των αιτούντων, οπότε και το ποσό αυτό θεωρείται περιουσιακό αγαθό κατά το άρθρο 1 του Πρώτου Πρόσθετου Πρωτοκόλλου (βλ. Ε.Δ.Δ.Α., Angelon κατά Βουλγαρίας, σκέψεις 34 επομ.). Στην περίπτωση αυτή, αν το, κατά το άρθρο 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, επιτόκιο 6% υπολείπεται του ποσοστού του πληθωρισμού κατά την κρίσιμη περίοδο, η εξ αιτίας του πληθωρισμού μείωση της αξίας της καταβλητέας αποζημίωσης προκαλείται λόγω υπαιτιότητας του Δημοσίου και, συνεπώς, σύμφωνα με τη νομολογία του Ε.Δ.Δ.Α., η μη αναπλήρωση της περιουσιακής απώλειας αυτής, κατά τη διαφορά μεταξύ του ποσοστού του επιτοκίου (6%) και του εκάστοτε ποσοστού του πληθωρισμού, και όχι βεβαίως του εκάστοτε ισχύοντος επιτοκίου υπερημερίας για τις οφειλές των ιδιωτών (που είναι υψηλότερο του πληθωρισμού), το οποίο δεν έχει εφαρμογή στην επίδικη οφειλή του Δημοσίου από αποζημίωση σύμφωνα με το άρθρο 105 του Εισ.Ν.Α.Κ., προσκρούει στο άρθρο 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου (βλ. σκέψεις 34 έως 40 και ιδίως σκέψη 39 της ανωτέρω απόφασης του Ε.Δ.Δ.Α. Angelon κατά Βουλγαρίας). Τέλος, κατά τη γνώμη του Συμβούλου Φ. Ντζίμα, η ρύθμιση του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου έχει θεσπιστεί για λόγους δημόσιου συμφέροντος συνδεδεμένους με την εκπλήρωση των σκοπών του Δημοσίου και, κατά συνέπεια, δεν αντίκειται στις μνημονευθείσες υπερνομοθετικής ισχύος διατάξεις.

7. Επειδή, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, η διάταξη του άρθρου 21 του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου, με την οποία θεσπίζεται, για τις οφειλές του Δημοσίου, επιτόκιο νόμιμο και υπερημερίας σε ποσοστό μικρότερο από το ποσοστό του γενικώς ισχύοντος αντίστοιχου επιτοκίου, αντίκειται στις διατάξεις των άρθρων 4 παρ. 1 του Συντάγματος και 1 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Το διοικητικό εφετείο δέχτηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ότι η διάταξη αυτή του Κώδικα Νόμων περί δικών του Δημοσίου δεν αντίκειται στο Σύνταγμα και απέρριψε σχετικό λόγο έφεσης των αναιρεσειόντων. Η κρίση όμως αυτή δεν είναι νόμιμη, κατά τα προεκτεθέντα, και, συνεπώς, η διάταξη αυτή δεν είναι εν προκειμένω εφαρμοστέα.

8. Επειδή, μετά την επίλυση του παραπεμφθέντος ζητήματος, η Ολομέλεια κρίνει ότι η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στο Α΄ Τμήμα προς περαιτέρω εκδίκαση (άρθρο 14 παρ. 3 π.δ. 18/1989).

Διά ταύτα

Επιλύει το παραπεμφθέν ζήτημα και

Παραπέμπει την υπόθεση στο Α΄ Τμήμα προς περαιτέρω εκδίκαση.

Η διάσκεψη έγινε στην Αθήνα στις 24 Οκτωβρίου 2008 και η απόφαση δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση της 13ης Μαΐου 2009.